

Envellir: dret o privilegi?

El segon consell de ministres del nou govern espanyol va aprovar la setmana passada ajornar el progressiu desplegament de la llei d'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. A la pràctica, aquesta moratòria afecta els nous beneficiaris del sistema d'atenció previstos per a l'any 2012: les 165.000 persones a les quals se'ls ha reconegut un grau moderat de dependència i que no començaran a cobrar la prestació fins al 2013. L'ajornament també afecta les 147.000 persones amb un grau més lleu de dependència que havien d'entrar dins del sistema el 2013 i no ho faran fins, com a mínim, l'any 2014. El principal argument esgrimit pel govern central a l'hora de justificar aquesta suspensió és que la moratòria permetrà mantenir la cobertura de les 741.000 persones que actualment es beneficien de les prestacions. A més, les dificultats econòmiques s'utilitzen per justificar la necessitat d'un canvi en el model de finançament del sistema d'atenció a la dependència a fi d'assegurar la seva sostenibilitat de cara al futur. Críticament, des de l'Associació Estatal de Directors i Gerents de Serveis Socials s'argumenta que l'ajornament representa una retallada de 100 milions d'euros en una llei que té un cost de 6.000 milions cada any. És a dir, només s'estalvia un 0,6% del cost total. No es requereixen gaires coneixements experts per constatar que la retallada és més ideològica que econòmica. Davant d'aquest escenari, bona part de la població es pot preguntar: qui em cuidarà en el futur?

L'aprovació de l'anomenada llei de la dependència l'any 2007 va permetre començar a construir els fonaments del quart pilar de l'estat del benestar, el que ha de garantir l'autonomia quotidiana de la ciutadania més enllà d'assistir les persones dependents. Es parteix de la idea que la necessitat de cura és universal, ja que qualsevol ciutadà, al llarg de la seva vida, pot necessitar atenció i suport per desenvolupar la seva vida quotidiana. L'allargament de l'esperança de vida converteix tota la ciutadania en potencial demandant i usuària dels serveis d'atenció a la dependència de la mateixa manera que ho és del sistema sanitari i educatiu.

La crisi de la cura és el teló de fons sobre el qual emergeix la necessitat d'una intervenció pública

SARA MORENO

SOCIÒLOGA

en relació a la promoció de l'autonomia personal i l'atenció a la dependència. L'envelliment de la població, la massiva presència de les dones en el mercat de treball i l'escassa presència d'homes en l'àmbit domèstic suposen una demanda creixent de serveis destinats a atendre la cura de les persones dependents. Per dir-ho en poques paraules, les dones no es poden fer càrrec de tots els adults dependents de les famílies. Emergeix un forat demogràfic davant l'augment de població dependent i la progressiva desaparició de les dones de la generació sandvitx, les que encadenen el seu rol de cuidadores com a

mares, àvies i filles. Fins aleshores, els serveis socials representaven una mena de cul de sac on anaven a parar els pobres i col·lectius marginals, alhora que el fet de ser usuaris dels serveis socials emfatitzava la seva condició d'exclusos socialment. L'estigma dels serveis socials desapareix en el moment que la classe mitjana es converteix en demandant i usuària per tal de resoldre els problemes de cura dins la família, especialment els originats per les persones grans.

L'avenç que suposa el sistema d'atenció a la dependència en termes de drets de ciutadania, malgrat les mancances, es converteix en paper mullat si no s'acompanya dels recursos necessaris per fer-ho efectiu a la pràctica. Als déficits que des de la seva implementació han acompanyat la nova legislació ara s'hi afegeix la paralització del procés de desplegament. Aquesta paralització implica tancar el sistema als beneficiaris menys greus, que en cap cas són menys necessitats. Les raons econòmiques encobreixen un canvi de sistema que menysté les conseqüències socials i quotidianes de la crisi de la cura.

Paralitzar el sistema d'atenció a la dependència d'un estat del benestar dèbil que es basa en la família, com és el cas de l'espanyol, perjudica els més de 300.000 dependents que en queden exclosos i les seves germanes, filles, joves i nêtes que els hauran de cuidar. Però el forat demogràfic que origina la crisi de la cura implica que no hi haurà prou dones a les famílies cuidadores. Emergeix amb força el risc d'una fractura social en què només les persones amb més recursos tindran capacitat individual per resoldre l'atenció a la dependència a través del mercat, formal o informal. Catalunya, país receptor de mà d'obra femenina i immigrada per resoldre la cura a la dependència, és un clar exemple del que implica el fenomen "fuga de cura". Individualitzar els problemes socials que es deriven del curs *natural* de la vida és pervers: els comportaments que perjudiquen el servei públic afavoreixen el privat. Negar la necessitat d'organitzar socialment la cura reforça les desigualtats socials. Malgrat que l'Alzheimer no hi entén de classes socials, l'atenció als seus malalts varia segons les condicions materials d'existència. Tot apunta que en els propers anys la cura serà un privilegi i no un dret.

La moratòria en el desplegament de la llei de la dependència és ideològica, no econòmica, i menysté les conseqüències socials de la crisi de la cura